

Slovenski dom

Štev. 193.

V Ljubljani, petek 26. avgusta 1938.

Leto III

Lord Runciman potreben bolj kot kdaj prej

Težave v CSR se na novo kopičijo

Anglija ne okleva: „Orožje je pripravljeno za pomoč žrtvi napada“

London, 26. avg. o. Neuspeh češko-slovaških pogajanj grozi uničiti angleški program, s katerim so hoteli Angleži pomiriti Srednjo Evropo. Diplomatski krogi so mnenja, da Anglija do zdaj še ne namerava poseči v rastočo nesoglasja med Čehi in slovaškimi Nemci. Isti krogi zatrjujejo, da se je Runcimanov svetovalec Ashton Gwatkin dalje časa razgovarjal s lordom Halifaxom ter mu je poročal o stališču slovaških Nemcev do češkoslovaške vlade. Mislijo, da bi neuspeh v Pragi oslabil Chamberlainov prestiž v Evropi, ker je on zadnje čase zastavljal vse svoje sile, da bi pripeljal srednjeevropske države do miru. Gwatkin je končal v Londonu svoje zasebne posle sinoči in bo odpotoval v Prago jutri zjutraj. Britansko stališče se ni dokončno, opazovalci pa so mnenja, da so odprte samo tri možnosti, ki bi mogle privedi do uspeha in narediti večji pritisk na slovaške Nemce:

1. Z grožnjo, da se lord Runciman in njegova komisija odpokličeta. S tem bi prišli slovaški Nemci v neugoden položaj ter bi praska vlada pri njih mogla z ostrišji ukrepi povzročiti strah.

2. Sir John Simon, ki je imel v soboto na političnem sestanku v Lanarhu daljši govor, je rekel, da si Britanija pridržuje pravico, da se bojuje ob strani Francije, če bi kdo poskušal takšen napad na češkoslovaško neodvisnost. Vsi mislijo, da je bila ta druga točka lahka grožnja proti nemškim nacionalistom, ki daje moralno podporo slovaškim Nemcem.

3. Anglija in Francija bi mogli naknadno zavzeti novo odločno stališče proti nemškemu podpiranju slovaških Nemcev. Simonovo grožnja ne bi bila potrebna, če bi grožnja po prvi točki imela uspeh. Strogost njegovega govora in njegove navedbe zavise od odločitve predsednika Chamberlaina in lorda Halifaxa, ki sta imela daljši razgovor v ponedeljek v Londonu. Lord Halifax je sinoči, predno je odšel na počitnice v Yorkshire, imel daljši razgovor s francoskim odpravnikom poslov. Kakor zatrjujejo, sta se oba državnika razgovarjala o novi ideji za novo posredovanje v Berlinu. Francozi pravijo, da je vsaka angleška želja za skupno akcijo v Parizu dobrodošla.

Anglija govori jasno

London, 26. avgusta. o. V uredišču zanimanja vseh tukajšnjih diplomatskih in političnih krogov stoji nova akcija angleške vlade, ki se pripravlja. Splošno pričakujejo, da bo v najkrajšem času ponovljena Chamberlainova izjava o CSR 24. marca letos, kakor tudi poskus lorda Runcimana, da izdela lastni načrt in z osebnim vplivom na Hitlerja pomaga k čimprejšji rešitvi češkega problema. Včerajšnjim sejam ministrskega odbora pripisujejo poseben pomen. Obisk prvega sodelavca lorda Runcimana Gwatkina je s tem v neposredni zvezi.

Ves londonski tisk, ki je bil prejšnje dni prežet optimizma, je v sedanjih dneh spremenil svoje stališče in daje izraza zaskrbljenosti nad zapletom v Srednji Evropi. Se v teku 10 dni bo sklicana izredna seja angleške vlade, na kateri bodo v službeni obliki ponovili Chamberlainovo izjavo 24. marca, ko je dejal: „Kljub vsemu temu bo enkrat morda potrebno, da bomo uporabili svoje orožje, da pomagamo žrtvi napada v takem primeru, ko bo po naši presoji popolnoma pravilno, a po odredbah določil Društva Narodov dejansko potrebno, da to storimo. Tak primer bi mogla postati češkoslovaška republika.“

Slovaki za svoje pravice

Praga, 26. avgusta. o. Iz Prage poročajo, da je parlamentarni klub slovaške ljudske stranke izročil novo izdelano spomenico češkemu parlamentu. Slovaški list »Slovak« piše, da je ta spomenica do temelja proučena in da se razteza na vse panoge državnega življenja. V spomenici zahtevajo Slovaki preureditev države na temelju nove ustave. Spomenica sestoji iz osmih točk:

1. Češkoslovaška ne sme biti več centralistična država, temveč mora postati zvezna država.
2. Na slovaškem področju mora biti slovaški jezik uradni jezik.
3. Priznanje posebnega slovaškega državljanstva.
4. Zakonodajna oblast parlamenta se mora omejiti in mora biti na slovaškem področju pri-

držana le slovaškemu parlamentu, razen v vprašanih obstoja države, kakor je n. pr. narodna obramba. Samo takšna vprašanja se morejo razpravljati v centralnem parlamentu.

5. Slovaška mora imeti v mirni dobi na svojem področju slovaško vojsko s potrebnimi rezervami za primer mobilizacije. Slovaki morajo služiti v slovaških polkih, katerih poveljniki morajo biti Slovaki.

Francoska ljudska fronta začela popuščati:

Daladier za močno in pripravljeno Francijo

Radikalni socialisti bodo svojega predsednika podprli

Pariz, 26. avg. o. Pri včerajšnjem sestanku socialistov, radikalnih socialistov in komunistov, ki so največje parlamentarne skup. ljudske fronte, so izdali po sestanku komunike, v katerem pravijo sledeče:

Vse stranke so pripravljene odločno vztrajati pri načrtu za 40-urni delavnik, popustiti pa so samo v podaljšanju delovnega časa za industrijo živil. Komunike nadalje navaja, da bo delegacija konferenca z Daladierom o tem načrtu v soboto po sestanku, ki ga bodo imeli danes levičarski poslanci skupno s predstavniki ljudske fronte v parlamentu. Ni pa še gotovo, če bo to omiljenje določilo 40-urnega delovnega tednika uveljavila vlada s posebnim ukrepom z zakonsko močjo ali pa parlament na svojem predčasnem zasedanju, kakor to zahtevajo socialisti.

Daladier razlaga nujnost svojih ukrepov

Pariz, 26. avgusta. Daladier je imel govor na seji predstavništva izvršnega odbora radikalne socialistične stranke. V svojem govoru je posebno poudaril ukrepe, ki so potrebni za narodno obrambo. Komentiral je svoj govor, ki ga je imel v nedeljo, ter je izčrpno podal poročilo o vojaških pripravah v drugih državah. Opozoril je tudi na brzino, s katero izdelujejo v teh državah bojni material. Primerjal je stanje, ki v tem pogledu vlada v Franciji, s stanjem v drugih državah. Svoj govor je zaključil s poudarkom, da je treba nujno povečati moči proizvodnje v Franciji ter izrazil mnenje, da je načelna stran posameznih socialnih zakonov manjše važnosti. Treba je — je dejal — da tovarne, ki izdelujejo material za obrambo države, povečajo svojo proizvodnjo, kajti samo močna Francija mora ohraniti mir. S povečanjem te proizvodnje pa je treba začeti takoj brez odlašanja, kajti Francija mora biti takoj močna in ne šele čez 6 mesecev ali čez leto dni. Predsednik vlade ne vidi druge rešitve, kakor da je treba na vsak način omiliti zakon o 40-urnem delovnem tednu. Izvedba tega zakona mora biti izvršena na mnogo bolj elastičen način. Francija je edina država v Evropi, ki ima 40-urni delovni teden. V drugih državah tovarne, ki izdelujejo vojni material, delajo tudi po 60 ur na teden.

V petek se bo sestal plenum parlamentarne

6. V praškem centralnem parlamentu morajo biti Slovaki zastopani z 69 narodnimi poslanci in 39 senatorji, medtem ko so doslej imeli 61 narodnih poslancev in 30 senatorjev.

7. Pri izvolitvi predsednika republike mora večina parlamenta zajeti prav tako tudi večino slovaških narodnih poslancev.

8. Izvršilna oblast na Slovaškem mora biti poverjena vladi, ki je odgovorna slovaškemu parlamentu.

skupine radikalne socialistične stranke, na katerem bo Daladier ponovil svoje včerajšnje misli. Ze včeraj so se voditelji te stranke izrazili odločno proti predlogu, da bi bil parlament sklican prej, kakor to zahtevajo levičarske stranke.

Pariz, 26. avgusta. Predsedstvo izvršnega odbora radikalno-socialistične stranke je izglasovalo resolucijo, v kateri izraža polno zaupanje svojem predsedniku Daladierju za ostvarjanje dela, ki ga je Daladier v glavnih črtah naznačil v svojem nedeljskem radijskem govoru. Resolucija pravi dalje, da se je Francija v najbolj kritičnih urah svoje zgodovine zmerom rešila s skupnimi napori in z vsemi silami svojega naroda. Bolj kot kdaj prej zahteva čas nove napore, tako glede notranjih potreb, kakor tudi zaradi mednarodnega položaja. Zaradi tega računa radikalno-socialistična stranka na sodelovanje in podporo vseh sil in strank brez razlike, zlasti pa na pomoč Daladierju pri izvajanju socialnih ukrepov, ki so v korist naroda in države.

Francoska mornarica zaostaja za italijansko

Pariz, 26. avgusta. AA. (Stefani.) Tehnični uradnik lista »Action Française« piše, da si je italijanska vojna mornarica zaradi nadmočnosti svojega političnega režima in svojih pomorskih konstruktorjev priborila precejšnjo premoč nad francosko mornarico zlasti, kar se tiče bojnih ladij, ki so hrbtenica vsake bojne mornarice. Italijani so popolnoma prenovili štiri bojne ladje po 24.000 ton, med njimi oklopnice »Cavour«, »Cesare Giulio« in »Doria« kakor tudi dve oklopnici po 35.000 ton — »Littorio« in »Vittorio«. Ti dve ladji bosta dani v promet prihodnje leto. Francija bo do tega časa razpolagala samo z dvema oklopnicama serije Dunquerque s 27.000 tonami. Francija bo mogla vpostavliti ravnotežje šele potem, ko bo dala v promet tudi oklopnice po 35.000 ton — »Richelieu« in »Jean Bart«, kar se bo po zgodilo šele leta 1940, če bo francoska industrija sprejela namesto sedanjega 40-urnega delovnega tedna 60-urni delovni teden. Pa tudi v tem primeru je negotovo, če se bo dala doseči premoč nad italijansko mornarico, ki bo dala v promet oklopnice po 35.000 ton »Impero« in »Roma«, ki se že gradi. Zraven dostavlja list, da se nahajata dve tako veliki oklopnici francoske mornarice in ladja nosilka letal zaenkrat še v načrtih.

Japonci zelo počasi napredujejo proti Hankevu

Prepričani so, da s padcem Hankeva vojne še dolgo ne bo konec

Sanghaj, 26. avg. o. Različna poročila prihajajo v Sanghaj o bojih z regularnimi četami in gverilskimi četami na mnogih odsekih v dolinah ob reki Jangce in Rumene reke. Vse te bitke pa nikjer niso odločilne, ne na eni kakor ne na drugi strani. Hankov je še vedno središče, kamor so usmerjene vse japonske sile, ki dobivajo dan za danom ojačenja in Japonci korak za korakom osvajajo postojanke proti zahodu pod in nad reko Jangce. Japonci hočejo za vsako ceno priti do železniških prog Peking—Hankov na severu in Kanton—Hankov na jugu, ki se zvežejo v začasnem glavnem mestu Hankovu. Japonci imajo velike težkote z gverilsko vojno, ker morajo imeti ne samo na bojišču veliko število vojakov na raz-

pologo, temveč po vsej osvojeni zemlji, če hočejo obdržati kitajsko zasedeno ozemlje v miru. Največ takih gverilskih bojev se vrši 160 km proč od Sanghaja. Japonska kolona, ki šteje 10.000 mož, je včeraj in danes napredovala za 15 km v pokrajini Anhvej, severno od Jangce in zavzela vasi, ki leže 45 km od Lijana. Tu je sedaj prosta pot skozi južnozgodnje hribe v pokrajini Anhvej. Lijuan leži 250 km vzhodno od najbližje točke železniške proge Peking—Hankov. Druga japonska kolona, ki šteje 10.000 mož, se nahaja pri Gvanlingu, ki leži 45 km od Lijana. Na južni obali reke Jangce v odseku Jučangja se Kitajci trdovratno upirajo japonskemu prodiranju proti Hankovu in železniški progi Kanton—Hankov. Srditi boji se vrše že več dni v hribih severno od Jučangja. Postojanke so sedaj v njih, sedaj v drugih rokah. Jučang leži 140 km vzhodno od Sieninga, ki je najbližja točka železniške proge Kanton—Hankov.

Jagonci si pomagajo s plini

London, 26. avg. o. Včeraj se je Kitajska pri-tožila nad Japonsko, da uporablja v kitajsko-japonski vojni strupene pline. Kitajski poslanik Tajči se je včeraj zgledil v zunanjem ministrstvu in izročil obtožbo, v kateri obtožujejo Kitajci Japonske, da so uničili s strupenim plinom dva kitajska bataljona, od katerih so se rešili samo štirje vojaki. Ta dva bataljona sta bila v ponedeljek v severni pokrajini Kijanski, kjer so hoteli storiti protinapad. Japonci pa so spustili plin in tako uničili oba bataljona.

Vojna bo dolga

Tokio, 26. avgusta. AA. (Havas.) Zastopnik japonskega notranjega ministrstva, ki je danes predsedoval prvi seji političnih prefektov vzhodnih obmejnih japonskih oblasti, je izjavil, da je še zelo daleč do zaključka kitajsko-japonske vojne, ki ne bo končana niti z zavzetjem Hankova.

Vesti 26. avgusta

Novo odpravo so poslali Nemci raziskovat Himalajo. Odprava je 15. avgusta prišla v Bombaj, od koder je odšla v pogorje Himalajo.

Cene žitu so zvišali v Franciji. Metrski stot pšenice bo od sedlej veljal 240 frankov.

Prometne zveze so že popravili v vsej severovzhodni Koreji. Po zadnjih poročilih je poplava zahtevala mnogo več smrtnih žrtve, namreč 994. Ranjenih je bilo 1000 ljudi, pogrešajo pa jih še 343.

Na Dunaju se je začela konferenca o pogonskih sredstvih. Razprav se udeležuje veliko število tujezmskih strokovnjakov.

Japonska vojaška letala bodo preganjala vsako potniško letalo francoskih, angleških in ameriških letalskih družb, ki bi letelo nad kitajskim ozemljem.

V Moskvi je Stalin dal zapreti 70 članov vrhovnega Sovjeta kljub temu, da te ljudi štiti parlamentarna imuniteta. Zaradi aretacije je nastalo med moskovskimi političnimi krogi veliko razburjenje.

V Zenevi je umrl bivši romunski minister Filipescu. Filipescu je imel hudo srčno bolezen, pa je podlegel operaciji.

Kongres evropskih narodnih manjšin se je začel včeraj v švedski prestolnici v Stockholmu.

V Prago je včeraj priletela s svojim letalom hčerka lorda Runcimana, Margareta. V Pragi bo ostala nekaj dni, nakar bo odletela v Italijo k mednarodnim letalskim tekmam.

Angleški zunanji minister lord Halifax je odšel na svoj nedeljski odmor v Yorkshir ter se bo vrnil v London v ponedeljek.

Madžarski regent Horthy si je včeraj v Berlinu ogledal olimpijski stadion in športno polje. Zvečer pa je bila v državni operi slavna predstava njemu v čast. Peli so opero »Lohengrin«.

Odbor sekcij francoske ljudske fronte je imel v sredo zvečer svojo sejo, na kateri je izdal resolucijo proti nameravam obnovenim ukrepom predsednika vlade Daladiera, češ da se 40-urnega delavnika vlada ne sme dotikati. Odposlanca tega odbora bo sprejel tudi Daladier.

Vesti, da bi romunski zunanji minister Petrescu Comnen v bližnji bodočnosti obiskal Rim in da bodo ob tej priliki povabili romunsko poslanstvo v Rimu in italijansko poslanstvo v Bukaresti v veleposlanstvu, v Bukaresti zanikajo kot popolnoma neosnovane.

Na Japonskem sta v sredo v tokijskem predmestju trčili dve letali, ki sta nato padli na streho tamkajšnje tovarne. Kmalu nato je nastala eksplozija in ogenj, v katerem je našlo smrt 36 delavcev imenovane tovarne.

Nove železniške proge bo začela graditi nacionalistična vlada v Španiji. Prometni minister je namreč sestavil posebno komisijo, ki bo podrobno preučila načrte za nove proge.

Obsedno stanje je bilo proglašeno nad palestinskim mestom Džanar zaradi atentata, ki je bil izvršen nad nekim Angležem. Vojska je zasedla vso okolico in mesto, policija pa je preiskovala zasebna stanovanja.

Neka potniška ladja je ob irski obali zavozila na plitvino. Skozi luknjo, ki je pri tem nastala, je začela voda naglo vdirati v ladjo in jo potopila. 20 potnikov se je rešilo s plavanjem, pet pa jih je utonilo.

Velik politični govor bo imel jutri v nekem škotskem mestu angleški finančni minister sir John Simon. Obravnaval bo vsa zunanje-politična vprašanja in angleško stališče do dogodkov v Evropi. Poudaril bo tudi obveze Anglije do Francije.

V Buenos Airesu je bila te dni zaključena razstava italijanske umetnosti. Razstavo je obiskalo 71.000 ljudi. Plaz je zagrabil dva nemška turista na Petereju, ko sta iskala truplo svojega ubitega tovariša. Enega od njiju je plaz potegnil s seboj in ga vrgl čez pečine, kjer se je nesrečnik ubil.

Poljsko prestolnico Varšavo bo v začetku prihodnjega meseca obiskal jugoslovanski trgovinski minister dr. Vrbanič. Prav tiste dni bo v Varšavi tudi danski trgovinski minister Kjerhel. Oba ministra bosta ostala na Poljskem več dni.

Novo železniško progo med Litvo in Poljsko bodo začeli v kratkem graditi. To je posledica sporazuma med Poljsko in Litvo, do katerega je prišlo pred tremi meseci zaradi odločnega nastopa Poljske.

Težak bronast venec je pred spomenik nemškimi padlim vojakom v Berlinu položil madžarski regent admiral Horthy. Na vencu je bilo napisano: »Padlim junakom slavne nemške vojske, Horthy«.

Neki sovjetski vojak je pobegnil na poljsko stran pri obmejni vasi Mihajlovki. Povedal je, da je pobegnil iz sovjetske vojske zaradi nečloveškega ravnanja z vojakom.

V Damasku je policija prišla zarotnike, ki so hoteli ubiti ministrskega predsednika, predsednika skupščine in upravnika policije. Glavni zarotnik pa je pobegnil.

Bivši predsednik angleške delavske stranke, Lansbury, je včeraj obiskal romunskega kralja Karla in mu predlagal, naj bi z belgijskim kraljem Leopoldom prevzel iniciativo v sklicanje nove mednarodne gospodarske konference. Ta konference naj bi ostvarila mednarodno gospodarsko sodelovanje, s čimer bi takoj popustila politična napetost. Za Lansburijev načrt se večidel strinja z gospodarskim načrtom belgijskega državnika van Zeeland.

Novo trgovinsko pogodbo so sklenile Združene države in Kanada. V prvih dneh prihodnjega meseca bodo pogodbo podpisali.

14. mednarodni kongres starokatoliških cerkev se je začel v Zürichu. Kongresa se udeležujejo vsi škofje in duhovniki starokatolikov, ki pripadajo utrechtski uniji.

V Barceloni so rdeči oblastniki dali zapreti sina znanega dramskega pisatelja Anice. Obtožujejo ga, da je bil v tajnih zvezah z nacionalističnim glavnim poveljstvom.

Gospodarski svetovalec lorda Runcimana v Pragi, Anton Gwatkin, je včeraj dopoldne obiskal v zunanjem ministrstvu lorda Halifaxa. Pri pogovorih je bil navzoč tudi finančni minister John Simon.

Bern, 26. avgusta. AA. (Stefani.) Eden najuglednejših članov švicarske socialistične stranke, advokat Maoti, objavlja v nekem včerajšnjem listu svoje vtise iz Sovjetske Rusije. Z nekako trpkostjo in razočaranjem piše o vsem, kar je videl v Sovjetiji, posebno pa poudarja veliko pokvarjenost sovjetske birokracije.

Mestna politična kolonija v Metliki. Iz Metlike se vrnejo kolonistke v soboto dne 27. avgusta 1938 z vlakom ob 14.50. Starše vabi mestno poglavarstvo k sprejemu svojih otrok na glav. kolodvor,

Horthyju v čast - največja vojaška parada

Madžarska bo le potegnila nekaj koristi iz tega obiska

Berlin, 26. avg. AA. (DNB.) Pred začetkom vojaške parade sta Horthy in Hitler v spremstvu svojih pribojnikov izvršila pregled vojske. Zbrane množice so pri tej priliki pridile Horthyju navdušene manifestacije. Nato sta Hitler in Horthy odšla na častno tribunalo. Horthy je bil oblečen v admiralsko uniformo. Za avtomobilom, s katerim sta se pripeljala Horthy in Hitler, je prišel avtomobil s feldmaršalom Göringom. Hitler in Horthy sta zavzela svoja prostora na častni tribuni, desno so stali pribojniki Horthyja, a levo pribojniki Hitlerja. Paradi je poveljeval poveljnik tretjega armadnega zbora general v. Witzleben. Na čelu parade je šel Bernardinski pešpolk. Nato so stopali oddelki treh pešpolkov in zastopstva raznih polkov iz države, nato pa tanki in oklopni avtomobili. Vsak oddelk so prisotne množice z navdušenjem pozdravljale. Nato je prišla mimo konjenica, za njo pa oddelki kolesarjev. Po kratkem premoru je prišlo top-

ništvo in motorizirani oddelki. Zlasti so opazili težke topove. Za težko artiljerijo je prišlo lahko topništvo in razni topovi za obrambo proti zračnim napadom. Na koncu parade sta bila dva polka oklopnih avtomobilov. V tem trenutku so vsi gledalci vstali. Nekaj pred 12 je bila ta velika parada končana. Horthy je čestital Hitlerju zaradi odličnega vedenja vojske. Ob navdušenih pozdravih zbranih množic je Horthy v spremstvu Hitlerja stopil v avtomobil ter se skozi Charlottenbursko ulico in skozi Brandenburska vrata odpeljal v Wilhelmstrasse.

Madžarsko žito v Nemčijo

Budimpešta, 26. avg. Budimpeštanski list »Ujsszag« izve, da bo Madžarska uvozila v Nemčijo okrog milijon kvintalov pšenice. Mislijo, da se bodo pogajanja zaradi izvoza te pšenice kmalu začela.

Takšni ljudje bi hoteli 'strmoglaviti' vladu

Maribor, 25. avgusta. Med mariborskimi železničarji je vzbudila veliko pozornost novica, da se je pred nekaj tedni preselil v jetnišnico mariborskega okrožnega sodišča bivši nastavljenec v železniških delavnicah Matija Kuder. Bil je to eden najintimnejših sodelavcev znanega »voditelja« mariborskih »nacionalnih« železničarjev, vidno se je udeleževal v vseh takih podobnih političnih in strokovnih organizacijah ter je tudi v vrstah JNS veljal za preizkušenejega, zanesljivega pristaja, iz katerega nekoč se gotovo »kaj bo«. In res je sedaj nekaj iz njega nastalo, zaradi velikih sleparij, ki presegajo 100.000 dinarjev, se je znašel v preiskovalnem zaporu ter pride v kratkem pred sodnike. Znan je v Mariboru Kuder zlasti od letošnje pomladi, ko je »strmoglavil« sedanjo vladu. Bilo je to zgodaj spomladi, ko se je v vrstah mariborskih pripadnikov lepega dne bliskovito širila vest, da bo čez nekaj dni Stojadinovičeva vlada padla. Eden glav-

nih razširjevalcev teh novic je bil Kuder. Z naglimi koraki je prišel v Magdalenskem predmestju k nekemu posestniku, ki ima telefon ter ga je prosil, če sme telefonirati. Potem se je pred telefonom razkorajil in začel svojemu prijatelju pripovedovati važno vest skoraj dobesedno tako-le: »Bil sem ravnokar v družbi odličnega gospoda narodnega poslanca, ki mi je zaupal, da bo sedanja vlada čez nekaj dni gotovo padla. Najodličnejši in najodločilnejši krogi v državi vladi ne zaupajo več in sedaj pridejo na vrsto naši Kramer, Pucelj, dr. Jančič, morda pa še celo naš voditelj Tumpelj. Nocoj zvečer ob 7 pridi tja in tja, kjer se bomo pripravili, da padec vlade proslavimo.« — Ta pogovor je poslušalo pazljivo uho ter si ga je zapomnilo. Prišel je sedaj ravno prav in je dobro, da ga nekoliko osvežimo, že zaradi tega, da bo imel odlični gospod narodni poslanec, ki je večkrat sedel v družbi odličnega g. Kudra, priložnost, da ve, s kom je sedel.

Šahovski turnir v Osjeku

Prvo mesto si delita Lešnik in Rabar, ki se bosta udarila za mojstrski naslov

Osijek, 26. avgusta.

Včeraj je bil v Osjeku končan šahovski amaterski turnir za državno prvenstvo. Malo pred koncem turnirja je vse tako kazalo, da si bo Slovenec Lešnik brez večje težave osvojil prvenstvo in tako postal šahovski mojster. Vendar pa ga je v zadnjih dveh kolih doletela neverjetna smola. Od zadnjih dveh iger si je osvojil le pol točke in če ne bi Šiška svojo prekinjeno partijo z Rabarjem remiziral — kljub temu, da je stal Rabar že precej boljše — bi Lešnik ostal drugi, kajti Rabar bi ga bil prehitel za pol točke. Tako je Lešnik poleg vse nesreče v zadnjih dveh kolih le še obdržal obenem z Rabarjem prvo mesto. Šišek, ki mu tudi na našem jugu priznavajo, da je sijajen igralec, je na čuden način proti Pavloviču zadnjo partijo izgubil, čeprav je stal že dosti boljše. Tako se je moral zadovoljiti le z 11 mestom na končni tabeli, čeprav mu vsi soglasno pripisujejo zaradi njegove lepe igre dosti boljše mesto. Zelo važna je bila tudi igra med Šubaričem in Martin-

čičem, kajti če bi Šubarič v tem boju zmagal, bi proti pričakovanju vse presenetil, zasedel prvo mesto in si osvojil mojstrski naslov. Igral pa je to zadnjo partijo zelo slabo, tako da ni dobil niti pol točke.

Končni izid je tale: Prvo in drugo nagrado si delita Lešnik in Rabar z 10,5 točkami, tretjo Šubarič 10, četrto, peto in šesto Avramovič, Pavlovič in Šiška 9,5, sedmo in osmo Carev in Rajković z 8,5, deveto nagrado pa je dobil Martinič z 8 točkami. Omenjamo le še dva: Šišek, ki je dosegel 11 mesto brez nagrade, in sicer s 7 točkami in Spasojeviča, ki si ni osvojil v vseh 17 kolih niti pol točke in seveda tudi ni dobil kake nagrade za to.

Turnir pa ni prinesel novega šahovskega mojstra, ker si prvo mesto delita dva, Lešnik in Rabar. Po pravilih bosta odigrala med seboj še dvoboj na dve dobljeni partiji. Kje in kdaj se bosta borila, še ni znano. Upamo, da v tem dvoboju Lešnik ne bo tako odpovedal, kot je v zadnjih dveh kolih na osješkem turnirju.

Raznoterosti iz dnevne kronike

Ljubljana, 28. avgusta.

Rešilna postaja brez dela

Človek bi pričakoval, da se bo zdaj, ko se je začelo mesto polagoma polniti, zgodilo kaj več nesreč kot običajno, vendar pa nam poročajo z rešilne postaje, da niso že od včeraj naprej imeli nobenih posebnih voženj, ker ni bilo nobenih nesreč, niti takih, ki bi se zgodile pri delu, niti prometnih. — Pač pa je bilo več nesreč na deželi. Tako na primer poročajo o katastrofi dveh avtomobilov pri Radečah, pri kateri je bil sedem oseb bolj ali manj poškodovanih, in o hudi avtomobilski nesreči pri Dravogradu, pri kateri sta dobila precej hude poškodbe lastnik avtomobila in njegov šofer.

Drobnarije s policije

Tudi na ljubljanski policiji se zdi, da nimajo preveč opravka s kakšnimi zlikovci. Pač pa je iz policijskega dnevnika razvidno, da so pridno na delu manjši tatovi; tako na primer tatovi že sluti, da se bliža zima in eden od njih se je hotel že kar zdaj zavarovati proti mrazu in si je preiskrbel v nekem stanovanju na Poljanski cesti lepo črno zimsko suknjo s črno podlogo in baržunastim ovratnikom. Za primer lepega vremena pa je izkmalil tudi temnozelenkasto letno suknjo, vredno tisoč dinarjev in še hranilno knjižico Mestne hranilnice ljubljanske, glasečo se na 50 din. — V Štepanji vasi pa se je pred nekaj dnevi splazil v šrambo neke hiše neznan zlikovec, ki je bil nemara precej lačen, kajti odnesel je več jestevin in nekaj ruma za primer, da bi šel na kakšno daljšo »turo«, tudi »Thermos« steklenico, da bi lahko vzel kaj toplega s seboj ali da bi jo ob ugodni priliki kje dobro vnovčil. — Tudi v prejšnjih dnevnikih je zaznamovanih več manjših tatvin in celo nekaj pregreškov zoper moralno, od katerih posebej nade v oči tisti, ki se je pred kratkim zgodil na Viču v nekem hlevu in katerega žrtev je postala neka slaboumna ženska. Ker se je zlikovec bal, da bi ga zasačili, je po svojem ostudnem delu pobegnil iz hleva in pozabil v njem celo svojo kravo. Ko pa se je čez dalj časa le vrnil ponjo, so ga zasačili in izročili v primerne roke, kjer bo

že dobil plačilo za svoje delo.

Policija pa je izdala tudi več tiralic za raznimi sumljivimi in zločinskimi osebam, tako za nekimi vojnimi beguncem, ki jo je popihal iz belgrajske vojne edinice in se najbrž umaknil v Nemčijo k svojemu očetu. Tiralica je bila izdana tudi za nekimi ciganom, ki se je v ljubljanski splošni bolnišnici izkazal z izkaznico za brezposelne, izdano od občine Begunje, in oddal svojo šestletno kčerkico Cvetko v bolnišnico. Ker pa je ta cigani najbrž identičen z nekim brusačem in potujočim godcem enakega imena, žigar družini okrajno glavarstvo v Radovljici ne prizna domovinstva, je nastalo vprašanje, kdo bo plačal stroške za zdravljenje ciganeve hčerke Cvetke, zato je treba ugotoviti, kje ima ta ciganska družina svojo domovinsko pravico.

Precej dela pa daje policiji tudi zadeva proslulega bankirja Jankoleta, o katerem imajo na policiji že celo skladovnico obteženega materiala, ki se pa še zmerom veča, kajti iz dneva v dan prihajajo nove ovadbe. Do sedaj je prijavljenih že toliko oškodovancev, da presega skupna vsota njihovih denarja že dober milijon dinarjev. Vsekakor bo ta afera še precej dolgo razburjala ljubljano in vso Slovenijo in jo bo mogoče v vsej velikosti preceniti šele tedaj, ko bo preiskava zaključena.

Z živilskega trga

Proti zadnjemu gremo in to se na trgu pozna kot kjerkoli drugje. Branjeveke namreč prav dobro vedo, da zdaj v Ljubljani ni preveč denarja in večina jih ostane doma. Tako je današnji trg prav slabo zaseden in še tiste branjeveke, kolikor jih je, se morajo boriti z gospodinjami za cene, kajti skoraj neverjetno je, kako gospe in tudi gospodje, ki precej pogosto prihajajo na trg s svojimi ženami ali tudi brez njih, naravnost ljubosumno iščejo, kje bi dobile stvari, ki jih rabijo, ceneje. Prav sleherni krovec se jim zdi škoda in človek, ki jih opazuje, nehotne pomisli, kako bi bilo v Ljubljani, če bi vsi in ob vseh prilikah tako pazili na denar. Pa je že tako: pri malenkostih je treba paziti, da se potem lahko pri večjih stvareh izkaže človek bolj širokopoteznega...

»Slovenski dom« je edini katoliški popoldnevnik!

Župnik Vinko Poljanec umrl

Prejeli smo vest s Koroškega, da je danes jutraj ob 8 preminul v Škocijanu na Koroškem župnik Vinko Poljanec, eden izmed naših značilnih prosvetnih delavcev in voditeljev na Koroškem. Župnik Poljanec je bil rojen 26. marca 1876 v Iari Sv. Urbana pri Ptuj. Hodil je v šolo v Ptuj, kjer je obiskoval gimnazijo, semenišče pa je obiskoval v Celovcu. Tu se je izkazal zlasti kot izvrsten pevec. Kot mašnik je bil postavljen za kaplana najprej pri Sv. Juriju na Vinogradih severno od Celovca, pozneje pa je bil imenovan za župnika v Škocijanu. Zlasti ob prevratnih dneh je moral pokojnik zaradi narodnega dela na Ko-

roškem precej pretrpeti. Po plebiscitu je bil župnik Poljanec od leta 1921 do 1927 koroški slovenski poslanec, bil je predsednik koroške Slovenske prosvetne zveze in svetnik Kmečke zbornice. Bil je odlični govornik in prosvetni delavec. L. 1933 je s koroškimi pevci obiskal Ljubljano. Ne samo pri Slovencih, temveč tudi pri zagriženih Nemcih je užival župnik Poljanec zaradi svojega kretnitega značaja in zaradi svojega odločnega nastopa spoštovanje. Pokojnik si je zlasti pridobil mnogo zaslug za napredek katoliške misli s tem, da je posvečal posebno pozornost mladini in mlademu duhovskemu naraščanju, kateremu je nudil vedno prijazen dom. Ob času, ko Slovenci močno potrebujemo krepkih prosvetnih delavcev med našimi rojaki, je smrt msgr. Vinka Poljanca bolestno odjeknila pri vseh, ki so poznali njega, njegovo delo in njegovo ljubezen do slovenskega naroda.

Pogreb pokojnega župnika Poljanca bo v ponedeljek popoldne.

Izpred obrtnega sodišča

Vi ne znate delati, pojdite kamen tolč!

Tone je bil mizarski pomočnik. Nekega dne ni delal po mojstri volji in ta mu je rekel: »Vi ne znate delati, pojdite kamen tolč.« Nato je Tone edni dela odložil obliči ter vso mojstra pospravil svoje orodje, odložil delovno in oblekel praznično obleko, tako, da je bil za odhod popolnoma pripravljen. Ko je mojster to videl, je izpolnil delavsko knjižico in jo izročil Tonetu, ki je takoj nato odšel.

Tone je potem tožil mojstra na plačilo 14 dnevne mezde za odpovedno dobo ter je utemeljeval tožbo tako, da ga je mojster z gori navedenimi besedami hudo žalil, zaradi česar je bil upravičen takoj delo zapustiti. Razen tega pa ga je mojster brez zakonitega razloga in brez predpovedi 14 dnevne odpovedi odpustil iz dela s tem, da mu je izročil delavsko knjižico. Torej mu iz obeh razlogov pristaja odškodnina za 14 dni.

Po 5 minut trajajoči razpravi je sodišče reklo, da Tone ne dobi odškodnine. Razlogi: Po § 238, štev. 5 o. z., sme uslužbenec brez predpovedi zapustiti delo ali izstopiti iz službe, ako ga delodajalec hudo žali. V tem primeru ima uslužbenec pravico zahtevati plačo še za 14 dni naprej. V gori navedenih besedah, ki jih je mojster izustil v razburjenosti, pa sodišče ni moglo

zazreti hude žalitve, ki bi Tonetu upravičevala k takojšnjemu izstopu iz službe, ampak je bilo to le izraz mojstrove nejevolje nad nedostatnim delom.

Mojster pa Tonetu tudi ni odpustil, zato mu tudi iz tega razloga ne gre odškodnina. Tone je na lepem prekinil delo, odložil obliči, pospravil orodje in se preoblekel v praznično obleko. S tem je Tone jasno pokazal svojo voljo, da hoče službeno razmerje takoj raztrgati; če mu je mojster neposredno za tem izročil delavsko knjižico, je s tem le pokazal svoj pristane, da Tone takoj izstopi.

Kraljevič Andrej okrevl

Bled, 26. avgusta. Nj. kr. Vis. kraljevič Andrej je popolnoma ozdravel in je danes popoldne zapustil sanatorij Leonišče v Ljubljani ter se vrnil na Bled.

Ban savske banovine odstopil

Belgrad, 26. avgusta. AA. V imenu Nj. Vel. kralja je z ukazom kraljevskih namestnikov razrešen dolžnosti bana savske banovine dr. Viktor Ružič, po prošnji.

Na prigovarjanje žene umoril očeta

V ozadju vprašnega zločina — strah za posestvo

Maribor, 26. avgusta.

Pred velikim senatom mariborskega okrožnega sodišča se vrši danes razprava proti zakoncem Antonu in Mariji Pongrac iz Planine nad Slovensko Bistrico, ki sta obtožena grozovitega dejanja — umora lastnega očeta. Zločin je bil izvršen dne 28. oktobra lanskega leta. Preiskava pa je trajala precej dolgo, ker sta oba obtožena skrajno krivdo tajila, potem je priznal Anton Pongrac dejanje, izjavil pa je, da ga je izvršil popolnoma sam, brez vednosti žene. Nato pa so nastopile tudi za njegovo ženo obremenjevalne okoliščine, pa se je šele po dolgotrajnem zaslišanju in preiskovanju pod silo dokazov udala ter je svojo krivdo priznala. Nazadnje je tudi njen mož priznal, da ga je nagovorila k zločinu žena. Tako se je ta preiskava vlekla skoraj leto dni, dokler proces ni dozorel, je prišla ta tragedija danes pred sodnike. Ozadje stranskega dejanja pa je isto, kakor v prejšnjih sličnih slučajih, namreč

strah za posestvo

Pongrac Martin, oče obtoženega Pongraca Antona, je bil na Planini trden kmet, ki kljub svojim 84. letom še ni hotel izročiti posestva sinu Antonu in njegovi ženi Mariji. Pongrac Martin je vzgajal otroke zelo trdo ter se ni nikoli z njimi prav razumel. Najstarejši sin Anton je bil določen za naslednika na posestvu, vendar se je oče zelo upiral sinovi žentitvi ter posestva ni izpustil iz rok. Ko se mu je pa sin pred 10 leti kljub odporu oženil, je prišlo med njima do novih sporov, pa se je moral sin preseliti v drugo hišo. Stari in mladi so imeli ločeno gospodinjstvo. Stari Pongrac, katerega je pred dobrim letom dni umrla žena, je vzel za dekle Marijo Dušej, pa se je nameraval z njo tudi poročiti. Mlada Pongračeva sta se začela bati, da bi oče potem prepisal posestvo na svojo drugo ženo ter bi onadva na tak način ostala brez imetja. Zato je začela Marija Pongrac nagovarjati svojega moža, naj očeta spravi s sveta. Mož je bil zelo pod vplivom žene, ki je imela prvo besedo v hiši, pa se je naposled njenemu prigovarjanju udal.

Žena uči moža, kako naj izvrši zločin

Mlada Pongraca sta izvedela, da namerava oče dne 28. oktobra lanskega leta iti na semenj v Slov. Bistrico, da nakupi čevlje za svojo dekle in njenega sina. Žena je nasvetovala svojemu možu, da bi porabil ta ugoden trenutek ter pričakal očeta v zasedi in ga ubil. Ker pa je bil mladi Pongrac po postavi in moči dosti šibkejši, kakor njegov 84letni oče, je žena moža natančno poučila, kako si je zamislila napad. Po njenem nasvetu je mož pripravil ob poti, ki pelje v bližini Pongračev domačije skozi gozd, več kamnov, ki jih je izkopal v gozdu. Potem naj čaka v grmovju, da bo prišel oče mimo. Tiho naj stopi za njim, mu podstavi nogo, da bo stari padel, ležečega pa naj ubije s kamnom, katerega je pripravil ob poti. Mož je nasvete žene ubogal ter je storil vse, kakor mu je naročila. Načrt se je v celoti obnesel.

„Iz usmiljenja“ prerезal očetu vrat

Proti večeru se je podal mladi Anton Pongrac k čevljarju Sparhaklu ter mu je zanesel čevlje, da mu jih popravi. Šel pa je tja samo iz namena, ker se od Sparhaklove domačije dobro vidi na pol, po kateri je moral njegov oče priti iz Slovenske Bistrice. Res je kmalu zagledal očeta, kako prihaja. Hitro se je poslovil od Sparhakla, češ, da noče hoditi skupaj z očetom domov ter je odšel. Ko pa je prišel na določeno mesto, se je spravljal v zasedo, kjer je potem izvršil dejanje točno tako, kakor mu ga je zažrtala žena. Očetu je podstavil nogo, ga začel tolči s kamnom po glavi, ker pa to orožje ni dovolj hitro učinkovalo, je potegnil nož ter prerезal očetu vrat. Rana je bila smrtonosna, ker je bila presekana žila. Ker pa se je trdni starec kljub smrtni rani še dvigal od tal, mu je zasadił sin še drugič nož v vrat ter mu glavo skoraj odrezal od telesa. Pri preiskavi je potem dejal orožnikom, da je sunil očeta drugič v vrat samo »iz usmiljenja«, ker se je starec preveč mučil ter ga je hotel rešiti trpljenja.

Mrtvega je dvakrat oropal

Sin je potem vzel očetu iz žepa 100 din ter se je napotil domov in povedal ženi, kaj je napravil. Izročil ji je denar, žena pa ga je očela, češ zakaj je vzel očetu samo 100 din iz žepa. Stari mora imeti še več denarja, naj gre nazaj in mu pobere še ostanek. Res je šel sin k mrtvecu, mu prebrskal še enkrat žepa ter našel še listnico z denarjem. Vse skupaj je zopet izročil ženi.

Naslednjega jutra so našli Martina Pongraca mrtvega. Sum je takoj padel na njegovega sina Antona. Ta je bil popolnoma miren, delal se je presenečenega, ko so mu povedali, da leži oče na poti proti domu ubit. Noč po zločinu je sin mirno prespal, ko pa je izvedel za očetovo smrt, se je mirno napotil v gostilno, da bi kupil vina za sedmino.

Orožniki v Slov. Bistrici so bili o zločinski smrti Marti Pongraca takoj obveščeni ter so kmalu ugotovili krivca. Pri sinu Antonu Pongracu so našli okrvavljene hlače, naker se je ta po kratkem obotavljanju udal ter je dejanje priznal. Ni pa žene obremenjeval, ker je bil očitno z njo tako dogovorjen ter je bil čisto pod njenim vplivom. Tudi žena je pri prvem zaslišanju odločna tajila vsako zvezo z zločinom. Kmalu pa se je izdala sama. Nekemu sosedu je potožila, da ji je izginila listnica starega Pongraca, katero ji je dal njen mož po umoru očeta. V listnici da je bilo precej denarja. Imela je skrito v parni v stelji. O tem so bili orožniki takoj obveščeni, toda žena je vse še naprej tajila, dokler je mož ni izdal. V preiskovalnem zaporu je priznal, da je ubil očeta na prigovarjanje žene. Potem se je šele tudi ona udala ter je priznala vse.

Anton Pongrac napravi vtis duševno zaostalega in manj vrednega človeka, vendar pa je po zdravniških ugotovitvah za svoje dejanje v polnem obsegu odgovoren. Žena pa je zelo bistra, oblastna in je gotovo njena krivda, da je pripravila svojega moža k strašnem dejanju.

Razprava ob času poročila še traja

Andrew Smith:
Bil sem delavec
v Sovjetski Rusiji

Morale so preteči ure in ure v tem stanju, potem pa sem začutil, da me je nekdo prijel za ramo. Ko sem odprl oči, sem videl pred sabo starega kmeta, ki se je sklanjal nadme. Govoril mi je, jaz pa sem le tu pa tam spravil iz sebe besede: jesti, piti. Prijateljsko me je potrpeljal po hrbtu in dejal:

»Tako je se vrnem, sinko moj.«

Nekaj trenutkov pozneje je prišel s kruhom in vročim čajem, katerega je imel v steklenici. Bil sem preveč slab, da bi bil mogel dvigniti roko. Zato mi je kmet sam vlival blagodejno tekočino v usta in mi dajal jesti.

Ko sem si nekoliko opomogel, me je vprašal, kdo sem in odkod prihajam. Ko sem mu povedal svojo zgodbo, je vrgel okoli sebi boječ pogled in me prosil, naj govorim potihno. Mrmal je:

»Kaj naj storim s teboj? Moram se posvetovati z ženo. Ostani tukaj, pridem pote, ko se bo zmračilo.«

Pravil sem mu še o onih, ki so ostali tam čez na otoku, toda onemoglo je zmgnil z rameni. Nikjer ni bilo niti enega čolna.

Zvečer se je pripeljal z velikim kmečkim vozom in dejal:

»K nam pojdeš. Žena ve o tebi in te ne bo o ničemer spraševala.«

Ko sva prišla na njegov dom, je

stara žena odprla vse svoje skromne zaloge in si z vso močjo prizadevala zame. Med tekanjem je mrmrala samo:

»Kaj so ti storili, ubogo moje dete?«

Ko mi je delala skledico toplega čaja, me je spravila v posteljo.

Drugo jutro sva se z gostiteljem posvetovala, kako in kaj bi. Možak mi je dejal:

»Poslušaj, sinko. Bom že tako uredil, da se boš lahko vrnil v očetno hišo. Odpeljala se bova, ko se bo zmračilo, proti postaji. Žena bo potem spravila voz spet sem.«

»Kako ti bom mogel povrniti dobroto,« sem mu dejal. Nič drugega, samo to, čeprav sem vedel, kaj je stara dvojica tvegala s tem, da mi je pomagala.

Stari mi je pomežiknil s svojimi dobrimi očmi in mi rekel:

»V časih, kakor so današnji, moramo drug pomagati drugemu, sinko.«

Ko smo dospeli na postajo, sem se skril v stranišče. Računal sem, da me ne bo nihče prepoznal, ker mi je te dni poglala dolga brada, na katero sem se zanašal.

Prišla sva v hišo mojega očeta okoli polnoči. Ko sem potrkal na vrata, je mati vprašala, kdo je. Zamrmral sem ji svoje ime in vrata so se previdno odprla. Mati me je gledala, ka-

73 kor da sem se vrnil z drugega sveta. Oče, sestra, brat, vsi so prihiti in naglici in bili osupnjeni.

Ko so se prepričali, da stojim pred njimi zares jaz sam, se je mati onesvestila. Niso ji povedali niti besede o tem, kaj se je zgodilo z mano. Vsi so bili izgubili sleherni upanje, da me bodo še kdaj videli!

Dve leti sem ostal skrit v rojstni hiši. Nikdar nisem šel izpod strehe. Nazadnje sem se drznil oditi do S..., kjer delam od tedaj pod napacnim imenom. Zdej veš moje zgodbo.

Prišla je ura, ko se je bilo treba vrniti v zdravilišče. Bila sem preveč razburjena od vsega, kar sem slišala, da bi bila mogla spregovoriti tudi eno samo besedo. Mislila sem na Tanjine besede: »Ljubim ga globoko, saj je toliko trpel!«

Mislila sem na milijone drugih Federjev, na njegove nesrečne tovariše, ki jih je sovjetsko uradnjakarstvo obsodilo na trpljenje in na smrt. Svet pa za vse te strašne žaloigre ne ve, čeprav bi ga morale do dna pretrpeti...

XXXIV. poglavje.

Potovanje iz Feodosije v Moskvo.

Moja žena pripoveduje dalje:

»Aprila 1934 sem sedla na vlak, da bi se odpeljala iz Feodosije v Moskvo. Z mano je potovalo kakih trideset ali štirideset ljudi iz zdravilišča, med njimi pet ali šest rdečih vojakov in njihovih žena, neki letalec, trije delavci iz Moskve ter še nekaj drugih.

Na pol pota med Harkovom in Moskvo, v malem mestu Orlu je stopilo na vlak kakih dvanajst razcapanih kmetov, moških in žensk, ki so

nosili s seboj neizogibne zavoje kmečkih pridelkov, da bi jih prodajali ali zamenjali za kruh. Prišli so v naš voz, toda od nas jih je ločila pregrada v oddelku.

Ko je vlak zapustil Orel, je naša skupina začela prepevati ruske revolucionarne pesmi. Bili smo prav sredi petja, ko smo zagledali, da se je skozi vrata pomolila neka glava, ki nas je poslušala na sva ušesa. Bil je to mlad, močan človek kakih osem in dvajsetih let, odločnega izraza. Nosil je črno, umazano čepico, star suknjič, ki je bil zguljen do niti, hlače, ki so mu bile za več številk prekratke in pošvedrane čevlje.

Pozneje smo zvedeli, da mu je ime Volodja. Zdelo se je, da ima na svoje rojake velik vpliv.

Poslušal je, da smo pripeli do konca, potem je prišel k nam.

»Odkod prihajate, graždani? Zdi se mi, da ste veselega duha.«

Več glasov mu je hkratu odgovorilo:

»Iz kurorta. Iz zdravilišča gremo! Z dopustom!«

»Tako, v tem letnem času prihajate iz zdravilišča in z dopustom?«

Na obrazu se mu je pokazala silna jeza.

Nato se je nenadno obrnil k svojim tovarišem v sosednjem oddelku:

»Ej, graždani, le sem, pridite vsi sem! Tu boste videli nekaj lepega!«

Ko so kmetje v množici pritisnili v naš oddelk, nas jim je pokazal s prstom in z zasmehljivim glasom vzkliznil:

Naročajte in širite Slovenski dom!

Od tu in tam

Prosvetno ministrstvo je izdalo zadnje dni odlok, ki se nanaša na sprejemanje učenk na učiteljske v Sarajevu. Po tem odloku letos ne bodo sprejemali v dveh sarajevskih učiteljskih novih učenk. Učenke bodo letos sprejemali le na učiteljskih v Valjevu in Sabcu v Srbiji.

Skupina Angležev, ki se zelo zanima za našo korožo, se je te dni na svoji poti preko Madžarske, Rumunije in Bolgarije ustavila tudi v Jugoslaviji. Ti Angleži se hočejo na lastne oči prepričati, kakšna je naša koroža in koliko je imamo. Da se Anglija zadnje čase vse bolj zanima za našo korožo, je vzrok v težkih političnih zapletih na Daljnem vzhodu, odkoder je prej dobivala veliko večino korože. Ze v prvih 6 mesecih je Anglija kupila v drugih državah 150.000 vagonov korože, od tega odpade na Jugoslavijo, Rumunijo, Madžarsko in Bolgarijo 60%. Za letos pravijo, da bodo Angliji odkupili pri nas polovico letošnjega pridelka korože, ki jo bodo plačali v devizah. V tej zadevi se je oglašila omenjena skupina Angležev te dni tudi pri belgrijskih gospodarstvenikih.

Položaj zobotehnikov v izpremembo zakona o zobotehnikih in zobozdravnikih lahko uredi minister za socialno politiko in narodno zdravje po odobritvi ministrskega sveta. To pooblastilo mu daje finančni zakon za leto 1938/39. Po dosedanjih zakonskih predpisih niso imeli vsi zobotehniški pravice do dentistične prakse, za katero se oni bore, ker mislijo, da so zadosti strokovno izveščani, da morejo izvrševati vsa dentistična dela. Tej zahtevi zobotehnikov so nasprotovale vse zdravniške organizacije, ki so se postavile na stališče, da morejo zdravljenje pravilno izvrševati samo zdravniki-specialisti. Da bi ti dve nasproti stališči spravili v sklad in izvršili pooblastilo finančnega zakona, je minister za socialno politiko in narodno zdravje izdal odlok, o ustanovitvi komisije za izdelavo uredbe o ureditvi položaja zobnih tehnikov. V komisiji sta dva pravnik, kot zastopnika ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje ter po en zastopnik zveze zdravniških zbornic, zastopnik itomologov in zastopnik združenja zobnih tehnikov.

Prva oferina licitacija za rekonstrukcijo državne ceste št. 2 Kranj—Naklo od km 642.200 do km 650.830 bo v gradbenem ministrstvu 21. septembra letos. Predračunska vsota znaša 10 milij. 356.012,65 dinarjev.

2 do 3 tisoč Romunov bo prišlo v Belgrad gledat 9. balkanske igre. Tako sporoča romunska lahoatletika zveza v svojem pismu organizacijskemu odboru za te igre. Vprašanje je samo v tem, če bodo dobili olajšave glede prehoda meje, to je, da bi mogli potovati brez potnega lista, ali pa vsaj s skupnim potnim listom. V tem primeru bi lahko iz Rumunije pričakovali prihoda več posebnih vlakov in ladij. Grški tisk se obširno bavi z vprašanjem izida devetih balkanskih iger v Belgradu in kaže pri tem precejšnjo zaskrbljenost. Listi primerjajo rezultate grških, jugoslovanskih in romunskih atletov in pravijo, da so Romuni najboljši v tehnikah in kratkih proгах, Jugoslovani na srednjih in dolgih proгах, a Grki v skokih in v metih, razen v metu krogla. Jugoslovanski in romunski lahoatletički so napravili velikanski napredek in v letošnjih tekmovanjih so njihovi rezultati mnogo boljši v njihovih disciplinah. Jugoslovani delajo s polno paro, da bi bile balkanske igre čim boljše organizirane. Njihovi lahoatletički marljivo trenirajo. Uverjeni so namreč, da bodo tokrat zasedli prvo mesto.

Prometno ministrstvo je zadnjič prejelo večje število prošelj s strani raznih kulturnih, znanstvenih, humanitarnih in športnih društev, da bi se za njih letne skupščine in kongrese dovolili večji popusti od 50%, katere uživajo na podlagi pravilnika o znižanih vozninih. S tem se obveščajo vsa zainteresirana združenja, da se take prošnje v bodoče sploh ne bodo več reševale. Ministrstvo bo na podlagi čl. 28 splošnega pravilnika o znižanih vozninah na državnih železnicah dovolilo popuste samo v višini 50%, a vseh ostalih prošelj, ki prosijo za popust 75%, ne bo jemalo v poštev.

Bolnišnico v Splitu je razkazal njen ravnatelj ministru za socialno politiko in ljudsko zdravje Dragi Cvetkoviću, ki se že nekaj dni mudi v Dalmaciji. Razkazal mu je bolnišnico ter ga opozoril na njene potrebe, posebno pa še na dograditev kirurškega paviljona, za katerega bi bila potrebna še vsota 6,4 milijona dinarjev. Tudi druga socialna vprašanja mesta Splita je upravnik bolnišnice razložil ministru Cvetkoviću, med drugim tudi na potrebo graditve delavskih domov. Minister je izjavil, da je v ta namen že odobril 2,5 milijona dinarjev.

Svojo neporočeno ženo je prodal za 100 din in 2 litra močnega žganja kmet Vidojko Milovanović iz Bledja pri Sokobanji nekemu drugemu kmetu. Vidojko je s svojo ženo Sando prišel predvečernim popravkom v Sokobanjo. Oglašila sta se tudi v neki kavarni. Tu se je sešel s nekim Dimitrijevičem. V razgovoru s njim mu je tožil, kako težko je življenje, ko nima denarja. Dobroslav mu je za šalo dejal, da bi kupil njegovo ženo, če jo proda. Vidojko je takoj pristal na to. Pogodila sta se za 100 din in 2 litra močnega žganja. Sando tudi ni imela ničesar proti tej kupčiji, toda pristala je na to le pod pogojem, da se bosta z Dobroslavom poročila. Potem so vsi trije pili v tej kavarni ves dan in še pozno v noč, in povabili še nekaj svojih prijateljev, s katerimi so spravili »pod streho« »samo« osem litrov žganja. Precej dobro razpoloženi so se pozno ponoči podali proti domu, Vidojko sam, Dobroslav pa s kupljeno Sando, s katero se bo kmalu poročil.

Okrutna zločina Sovilja in Tomiča, ki sta pobila petčlansko družino in ju je eodišce v Banjaluki obsodilo na smrt, sta bila danes zjutraj ob 5 obehena. Smrtna kazen nad njima bi morala biti izvršena že pred tremi dnevi, vendar so jima bili dnevi življenja podaljšani zaradi tega, ker toliko časa ni bilo iz Sarajeva krvnika Harta. Da bosta obehena, so jima sporočili šele včeraj dopoldne, do takrat pa sta še vedno upala, da bosta pomiloščena. Prebrali so jima še enkrat smrtno obsodbo ter odlok pravosodnega ministrstva, po katerem je zavrnjena prošnja za pomilostitev. Oba razbojnika sta v tem trenutku prebledela. Sovilja pa se je kmalu pomiril, dočim se je Tomič tako tresel, da so ga morali držati štirje stražniki. Tudi so jima sporočili, da lahko dobijo duhovnika, ki bi ju pripravil za smrt, dalje jedi in pijače kolikor želita, smeta pa se posloviti tudi od svojih staršev. Sovilja je sprva odklonil duhovnika, pozneje pa je sam zaprosil, naj pride k njemu. Bolj ekesan je bil Tomič. Sovilja je ponovno hotel odgoditi izvršitev smrtnih kazni na ta način, da je odločno izjavil, da je sam izvršil zločin in da je Tomič čisto nedolžen. Tomič pa je dejal, da pred smrtjo ne mara lagati.

Bled ob zatonu svoje sezone

Po konferenci Male zveze - Danes se je začel kongres Pax Romane - Diplomati in častniki so odšli

Bled, 26. avgusta.

Na Bledu se že močno čuti, da gre glavna poletna sezona k zatonu. Ministri Male zveze in delegacije s častniki, ki so preteklo nedeljo prinesli toliko živahnosti na Bled, so večinoma že odpotovali. Vendar pa zastave držav Male zveze še vibrirajo, kar daje Bledu videz neke slavnosti, ki je šla mimo in je imela precej odmeva tudi v inozemstvu. Sicer pa je vreme postalo že precej hladno, kajti v nedeljo zvečer je na Bledu precej deževalo, bila je burja, ki je prinesla sneg na planine, in mraz, ki prihaja z njih, se čuti tudi v blejski kotlini. Barometer v Zdraviliškem parku pa je za čuda trdovraten in vztrajen in kaže neprestano samo lepo vreme, pa tudi toplomer se ne zdi preveč zanesljiv. Mrz je namreč že tolikšen, kakor najmanj sredi zime, da so morali gosti obleči plašče in so le redki brez njih. Mnogo se še vedno razpravlja o krasni »beneški noči« na jezeru, ki je pač zadivila ne samo domačine, temveč tudi tuje. Kopenje je tudi skoraj že pri kraju, čeprav se dame še vedno prav kaketno sprehajajo ob jezeru v kopalniških hlačah.

Stanje na Bledu bi zdaj lahko označili za počasno umiranje. Zanimanje zanj je stopilo v zunanji politiki nekako v ozadje. Sklepi so bili sprejeti, hoteli so spet stopili v prejšnji stadij. V torek, kmalu po zaključku konference, sta zapustila Bled češkoslovanski zunanji minister dr. Krofta s svojo delegacijo, proti večeru pa je odpotoval tudi romunski zunanji minister Petrescu v Bukarešto. Z njima so odšli zastopniki poslanstev in častniki. Med drugimi so odpotovali z Bleda predvečernim zvečer z brzovlakom ob 6.42 minister vojske in morinarne armadni gen. Marič s soprogo in s šefom svojega kabineta polkovnikom Jevremovičem, enako je odšel Janković D., minister na razpoloženju; Marmaglio, sekretar italijanskega poslanstva v Belgradu; Burovali Mustafa, sekretar turškega ministrstva; Adams, generalni konzul Holandske v Belgradu, in drugi. Ob kraju poletne sezone pa so prišli na Bled Pilja Milivoj, pomočnik ministra zunanjih poslov; Stančević L., minister; Pantić, generalni konzul iz Düsseldorfa; Osobauha Luigi, ameriški vice konzul v Trstu; Arduini Luigi, ital. generalni konzul v Splitu; Kostić Josif, armadni general iz Niša; V. Schoennebeck Karl, polkovnik, nemški vojni ataše v Belgradu.

Bled bo imel te dni drugo večjo slavnost: kongres Pax Romane, ki bo kot 18. kongres od 26. do 30. avgusta 1938 pod pokroviteljstvom Hektorja Feliceja, apostolskega nuncija v Belgradu, in jugoslovanskih škofov v dvorani »Kazino« Park-hotela na Bledu. Danes v petek dopoldne bodo prispeali na Bled udeleženci, katerih število se ceni od 500—600. V soboto bo zjutraj

Kulturnih sramot smo doživeli že nekaj. Ob takem izrazu se včasih le še pomilovalno nasmehujemo, zmignemo z rameni in stvar je odpravljena, češ doba je kriva.

Ena takih sramot naj bi bila tudi ljubljanska bolnišnica, o kateri se je pretilo že celo morje črnla brez uspeha. Kdor je moral v njej iskati pomoči, ta ve, kakšen naval bolnikov mora prestatl to ubogo, staro poslopje. Nekateri oddelki, zlasti kirurški oddelki, so prenatrpani in mnogi je bolnikov, ki morajo spati po dva na eni postelji. Jasno je, da so tudi zdravniki več kakor preobremenjeni z delom. Tam na drugi strani pa stoji stavba, katere okna boljčijo v beli dan in čakajo bolnih časov. Ta stavba, ki je namenjena razbremenitvi prav kirurškega oddelka, stoji tam že dve leti in čaka, čaka... Ne moremo razumeti, kako je mogoče dopustiti, da stavba, ki je v surovem

Žalostna smrt radi ljubezni

V ponedeljek okrog polnoči so našli tovarniški delavci v Grosuplju pri tovarni motovla mrtvega 20letnega tkalca Andreja Campelja iz okolice Stare Cerkve pri Kočevju. Ni še povsem ugotovljeno, kaj je mladeniča gnalo v smrt, vendar pa se da sklepati, da je smrti kriva nesrečna ljubezen. Baje je imel mladenič neke dekle iz Ljubljane, ki ga je pa zavrnila. To je mladega fanta tako razžalostilo, da se mu je omračil um in si je končal življenje. Mladenčica so prinesli v mrtvašnico v Grosuplju, kamor so ga hodili kropiti številni prijatelji delavci in ga obsuli s cvetjem. Fant je bil zelo priden tkalet in je njegova nečudna smrt močno potrla delavce, ki so ga poznali. V eredo ob pol 5 popoldne je bil njegov pogreb.

Podeželski junaki na kolesih

Vsako leto priredi Obrtno društvo za sodni okraj Vel. Lašce zelo zanimivo kolesarsko tekmo. Tudi letos bo ta tekma naših mladih podeželskih junakov, ki dosežajo prav lepe uspehe. Naj pomnimo, da je na prvi kolesarski tekmi, ki jo je priredilo to društvo prevozil Kavčič Lado iz Predstruge 16 km dolgo progo v 26 min. 32 sek. Na drugi tekmi leta 1937. pa je Jakič Alojz iz Hrustovca že prevozil 20 km zelo hribovito progo v 28. minutah. Letošnja dirka bo prihodnjo nedeljo, dne 28. avgusta 1938. Start je pred gostilno tovariša Jakšeta v Ponikvah, nato gre po cesti preko kolodvorja Dobropolje, Vidma in na Kompolje, ter po isti cesti nazaj. Društvo je za najboljši dirkač določilo tri lepe nagrade v gotovini. Prijave je treba takoj vložiti.

Ker je ta lepa in idealna športna prireditve namenjena predvsem športni vzgoji naše obrtne in podeželske mladine, pa tudi propagandi obrtniške delavnosti in obrtniške misli, zato že danes vlnjudo vabimo vse prijatelje, da obiščejo ta dan ta kotiček bližnje velikolaške okolice.

Prva počitniška kolonija vajenk na Sv. Joštu nad

Iz športne krošnje

Avstralka Quist in Bromwich sta premagala Mulloya in Tolya (USA) s 6:1, 9:7, 6:2. S to zmago sta si priborila semifinale.

Prihodnji teden bodo v Parizu plavalne tekme med Nemčijo in Francijo. Po teh tekmah pa odpotuje del nemškega moštva v Lizbono, kjer se bodo udarili s Portugalci.

V mednarodnih tekmah v Londonu v streljanju z lokom so Poljakine odnesle prvo mesto.

ob 8 maša, po maši pa zborovanje strokovnih podtajništvev.

Popoldne ob 14.30 bo angleško predavanje »O bistvu komunistične nauke« ter predavanje Pierre H. Simana iz Lillea »O katoliškem socialnem nauku in o zahtevah sodobnosti«. Ob 17 bo zborovanje vodil, nato pa zborovanje dijakin s predavanjem »Katoliške dijakinje in komunizem«. Ob 20.30 bo predavanje »Krščanska socialna gibanja«, zlasti o zosizmu.

V nedeljo, 28. avgusta bo sv. maša s svetim obhajilom, nato pa zborovanje strokovnih podtajništvev. Pravniki bodo razpravljali o »Protikomunistični zakonodaji v raznih državah, filozofi o »Slovenski in hrvaški katoliški književnosti«, medicinci o »Kolektivizmu v medicini«, farmacevti pa o »Funkcionizmu in kolektivizmu v farmaciji«. Socialni odsek bo razpravljal o »Sodelovanju katoliških dijakov z nekatoliki na karitativnem polju«, misijonski odsek se bo bavil z »Misijonskim delom katoliškega dijaka na strokovno-poklicni podlagi«, tiskovni odsek pa bo obravnaval »Sodelovanje dijakov v dnevnem tisku«. Odsek »Pro oriente« bo reševal vprašanje cerkvenega zedinjenja v Sovjetski Rusiji ob priliki 20-letnice nove sovjetske države. Ob 17.30 bo sestanek zastopnikov zvez in nato družabni večer.

V ponedeljek, 29. avgusta bo zjutraj začetek zborovanja s sv. mašo, nato pa bodo v razpravi vprašanja kot delovne metode in penetracija na univerzi. Na zborovanju bo imel minister dr. M. Krek pomembno predavanje o »Intelektualnem izoblikovanju katoliškega dijaka«. Zborovanje bo zaključilo romanje na Brezje. Drugi dan 30. avgusta bo odhod v Ljubljano in ogled njenih zanimivosti.

Zdraviliška komisija bo v nedeljo v počastitev zborovalcev katoliških dijakov združenj Pax Romane priredila zvečer slavnostno razsvetljavo blejskega otočka in blejskega gradu, na jezeru pa bo slavnostno spredov okrašenih in razsvetljenih čolnov.

Poslednje slavnost v posezoni, bo na Bledu poklonitev na predvečer rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. Tedaj bo Bled spet ves okrašen z narodnimi zastavami. Na predvečer bo na jezeru spredov z okrašenimi in razsvetljenimi čolni, ki bo šel do kraljevske rezidence na južni strani jezera, do »Suvoborac«. Igrala bo brčias vojaška godba. Drugi dan pa bo sv. maša za 15. rojstni dan Nj. Vel. kralja v župni cerkvi.

Na Bledu bo posled življenje potekalo normalno. Hoteli se bodo izpraznili. Ko bosta odšla kraljevski dvor in diplomatski zbor, bo na Bled leglo počasno jesensko umiranje.

O letošnji poletni sezoni pa lahko rečemo, da je bila v marsikaterem pogledu, zlasti glede obiska, manj gled vremenoma, prav zadovoljiva, za september pa je napovedanih več skupin izletnikov iz Nemčije, ki nameravajo obiskati Bled. Včeraj je znašalo stanje gostov okoli 2000.

Kako dolgo še?!

stanju že dovršena, propada. Vsota, ki je za to potrebna, ni tako velika, da bi je ne bilo mogoče nekje dobiti za opremo poslopja. S tem bi bilo prav temu oddelku mnogo pomaganega in bolnikom, ki so prišli sem iskat zdravja in ne drena, se ne bi bilo treba več mučiti po dva v eni postelji. Pa tudi iz gospodarskih razlogov je bolj pametno, da se stavba opremi in izroči svojemu namenu, kakor pa da jemlje konce in ne služi nikomur. Upamo, da se bodo našla usmiljena srca in pomagala ubogi pastorki, zlasti še, ker se je pred nedavnim mudil inspektor iz Belgrada v bolnišnici in se lahko na lastne oči prepričal, kakšno vzgledno uboštvo glede prostorov vlada. Česa naj potem pričakujemo na polju zdravstvene obnove, če ni za takšen nujno potreben oddelki mogoče dobiti primerne vošte? In končno, ali nismo dolžni človeku pomagati takrat, kadar je najbolj potreben, to je, kadar je bolan.

Prva počitniška kolonija vajenk

Sv. Jošt, 26. avgusta.

Prejšnji torek se je odpeljalo iz Ljubljane 32 vajenk in mladih delavk raznih strok: pletilje, šivilje, krojačice, modistinje, frizerke itd., pod vodstvom gđ. Angele Šušteršič na Sv. Jošt pri Kranju. To tretjo počitniško kolonijo je organiziralo »Društvo za varstvo delavske mladine« v Ljubljani. Prejšnji dve počitniški koloniji za vajence je poslalo v taborjenje na Moškanjce pod Kravcem. Taborili so v sedmih šotorih.

Za vajenke je bilo prvotno mišljeno in tudi določeno, da bodo taborile v Velesovem nad Kranjem v starodavnem samostanu, ki pa letos praznuje 700 letnico in ga sedaj prenavljajo. Zato smo morali tudi opustiti misel na taborjenje v tem kraju.

Dobili smo takoj drug krasen kraj za taborjenje vajenk in sicer na Sv. Joštu. Taborje v župnišču.

Dramsko gledališče popravljajo

Ljubljana, 26. avgusta.

Jesen se bliža in z njo nova gledališka sezona. Prav ta čas pa je v javnost neprijetno odjeknil spor med gledališko upravo in gledališkimi igralci, ki zahtevajo od uprave, da jim poslej redno izplačuje njihove plače. Morda je sestavljen že repertoar za novo leto in morda imajo že tudi skušnje za nove uprizoritve v bodoči sezoni. Morda, kajti o tem še ni čuti, ali vsaj navidez; kajti dramsko kot operno gledališče nudi na zunaj videz mrtve statičnosti. Toda ne; če greš mimo dramskega gledališča, vidiš, da so začeli poslopje dramskega gledališča popravljati. Že dolgo je bilo potrebno, da dobi na zunaj lepše lice. Visoki odri ob gledališču pričajo, da bo dramsko gledališče dobilo novo barvo, namreč temnosivo, ki se bo, kakor je videti, prav prilagala okolici. Pred letom so polepšali operno gledališče na Aleksandrovi ulici, zdaj pa postaja deležno olesje tudi dramsko gledališče v Gradišču. Žetli bi bilo, da se tudi na znotraj uredi stvari, kakor je prav, kajti neprijetno je, če mora priti umetnost, ta boginja visokih sfer, v stik z banalno vsakdanjostjo in s problemi dnevnega boja za kruh.

Največja vsota za odkup igralca znaša v našem denarju 3.600.000 din. To čedno vsoto je oddel Londonski nogometni klub Arsenal za napadalca Bryna Jonesa.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer, sklo stanje	Temperatura v °C		Relativna vlažnost v %	Oblakost (%)	Veter (smernost, intenziteta)	Padavine	
		naj. večja	naj. manjša				mm	vrsta
Ljubljana	759.3	22.0	12.8	78	9	NE ₂	—	—
Maribor	757.5	20.4	9.0	90	10	0	1.0	dež
Zagreb	757.4	23.0	11.0	95	10	NE ₂	5.0	dež
Belgrad	759.3	23.0	10.0	85	7	NNW ₃	3.0	dež
Sarajevo	762.5	21.0	9.0	95	3	0	—	—
Vis	760.3	20.0	11.0	80	1	S ₂	—	—
Split	759.4	27.0	16.0	55	1	SE ₂	—	—
Kumbar	759.1	23.0	14.0	40	0	N ₁	—	—
Rab	758.9	23.0	15.0	70	7	SSE ₂	—	—
Dubrovnik	758.9	24.0	15.0	50	1	NE ₂	—	—

Vremenska napoved: Deloma oblačno in spremenljivo vreme. — Splošne pripombe o potoke vremena v Ljubljani od včeraj do danes: Včeraj je bilo vse popoldne oblačno. Ob 12.35 se je oblačnost pretrgala in pričelo se je polagoma jasnit. Do 14 je bilo večinoma, nato pa poloblačno vreme, po 20 zvečer pa se je skoraj popolnoma zjasnilo. Popoldne od 14 do 20 je pihal precej močan jugozapadni veter.

Koledar

Danes, petek, 26. avgusta: Cefirin.

Sobota, 27. avgusta: Jožef.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 43; mr. Trnkoszy, Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Umetnostno zgodovinsko društvo vabi udeležence izleta v Benetke, da se zbere ponoči v soboto ob eni na glavnem kolodvoru v Ljubljani. Skupen železniški voz je naročen. Odhod ob 1.34.

Polovična voznina. Jesenski ljubljanski velesejem bo od 1. do 12. septembra. Generalna direkcija državnih železnic je odobrila polovično voznino v Ljubljano od 27. avgusta do 12. septembra, za povratek pa od 1. do 17. septembra. Obiskovalci ljubljanskega velesejma, ki hočejo uštevati 50% popust na železnice, naj kupijo na odhodni postaji ali pri Putniku direktno celo vozno karto do Ljubljane in rumeno železniško izkaznico za 2 din. Železniške karte pri prihodu v Ljubljano ne smejo oddati, ker velja ta za brezplačen povratek do odhodne postaje. Legitimacije za vstop na velesejem se kupijo v Ljubljani na velesejmu pri blagajni.

Vinske bolezni in napake je naslov lične knjizice, izšla v založbi Zveze združenj gostilničarskih obrti dravske banovine, katero je napisal priznani vinarški strokovnjak, sedanjí kletarski nadzornik v Ljubljani, g. inž. Ivo Zupančič. — Knjizica razpravlja v lepi in lahko razumljivi besedi o glavnih boleznih in napakah vina, poleg tega pa obravnava na kratko vzroke možnosti vina in opisuje v jedrnatih oblikah glavna sredstva in pripomočke za čiščenje in zdravljenje pokvarjenih vin. — Ker upošteva pisec določbe veljavne vinskega zakona in se poslužuje skušenju modernih pridobitev v kletarstvu, bo knjizica odlično služila našim gostilničarjem in vinskih trgovcem. S pridom pa bodo segali po njej tudi vinogradniki, ker jim bodo s posebnim ozir na sedanje razmere pazljivo obdelana kletarska vprašanja res dober in zanesljiv svetovalec.

Kulturni dogodek bo umetnostna razstava v okviru letošnjega jesenskega ljubljanskega velesejma od 1. do 12. septembra. Po velikem številu naših likovnih umetnikov, ki bodo tu razstavili svoja najzibavejša dela, bo ta umetnostna razstava tako veličastna, kakršne Slovenci in Jugoslovani še nismo bili deležni. To bo zares kulturni dogodek, manifestacija vse slovenske likovne umetnosti, saj bo dala razgled v delavnico vseh naših likovnih umetnikov, ne da bi jih opredeljevali v impresioniste, kubiste, realiste in tako naprej. Mi vsi upoštevamo tvorce umetnin, ki so jamstvo, da slovenska kultura ne propada in ki ustvarjajo umetnine, kakršne moremo nuditi na vpogled vsem. Se tako razvijamim čutom. Kdorkoli si bo ogledal to razstavo, se bo vračal zadovoljen v svesti, da je doživel najlepši umetniški užitek. Na razstavi bodo zastopane vse smeri slovenske likovne umetnosti od zgodnjega realizma do pretiranega impresionizma, pa preko poizkusov iziščenege kubizma do današnjega realizma, ki je dominanten ne le v slikarstvu, temveč tudi v lepovedstvu. Ravno v tem pravcu, ko se doživlja na tej razstavi kontrast realizma s kontrasti prejšnjih umetniških hotelj, je ta razstava ne le važna, temveč celo potrebna. Vedeti namreč moramo, da umetnost ni več sama sebi namen, temveč je le tolnačica čustvenih odnosov človeka-umetnika in sočloveka do družbe in do človeštva. Čeprav bodo nekatere umetnine tudi naprodaj, razstava ne bo imela le trgovsko usmerjene tendence, temveč v svojem bistvu zgolj kulturni in umetnostno-propagandni značaj. Umetnostna razstava bo nameščena v paviljonu »G«.

Za tujski promet mesta Kranja

V ponedeljek, 29. avgusta se bo preselil »Putnik« iz prostorov Mestne hranilnice v Kranju v novi tujsko-prometni paviljon, ki ga je letos zgradilo Tujsko-prometno društvo v Kranju. Paviljon stoji na zelo prometnem prostoru — med obema poslopjema G. Gorjana — in je res lično dograjen.

V zadnjih večerih se ustavljajo pred novim lokalom množice ljudi in si skozi razsvetljeno izložbeno okno ogledujejo krasen relief mesta Kranja, ki ga je pred štirimi leti izdelal g. Ivan Selan iz Komende. Relief je izdelan zelo umetniško in mislimo, da se ne more veliko mest ponahati s tako krasnim in razvidnim delom. Za relief je dalo kranjsko Tujsko-prometno društvo 40.000 din. Na njem je popolnoma razvidno do vsake podrobnosti, kakšen je bil Kranj pred 4 leti. Tujsko-prometno društvo ga je nameravalo sedaj izpolniti, tako da bi predstavil sliko današnjega Kranja, vendar je ta svoj načrt odložilo še za nekaj let, ker se Kranj preveč hitro razvija in bi se potemtakem moral relief popravljati vsako leto. V novem lokalu »Putnik« je nameščena tudi krasna geografska karta, delo istega umetnika, ki prikazuje do podrobnosti vso Gorenjsko in je bila izdelana leta 1937. G. Selan je izdelal karto po generalni in po navodilu g. Rudolfa Badjura ter Tujsko-prometne zveze v Ljubljani. Narejena je v razmerju 1:25.000. Za to geografsko karto je izdalo Tujsko-prometno društvo 5000 din, kar za tako precizno delo vsekakor ni veliko.

V lokalu »Putnik« se bodo dobila pojasnila glede vožnje v inozemstvo in tudi vozne karte za tu- in inozemstvo. Turisti in letoviščarji pa bodo dobili pojasnila o lepotah naše Gorenjske.

Kje je Atilov grob s svojimi zakladi

Prof. Toraldo pravi, da je bil Atila pokopan v strugi reke Busento

Malokateri zgodovinski grob obdaja tolika skrivnost, kot grob hunskega kralja Atila. Razni pustolovci in iskalki zakladov krihajo k obali reke Busento; toda nihče ne ve, komu posvečajo ti iskalki večjo pozornost, ali mrtvemu kralju, ali velikim kraljevim zakladom, ki naj bi bili spravljani v bližini kraljevega groba. Raziskovalci različnih vrst znanosti se že stoletja trudijo razrešiti skrivnost, ki obdaja smrt tega mogočnega vladarja.

Gospa Grevolin

Preteklo leto je bil grob spet, tako kot že nešteto, predmet javnega zanimanja. Gospa Grevolin je prišla iz Francije, da poskuša srečo, razjasniti skrivnost Atilovega groba. Potrebni denar za odkopavanje je dobila od bogatih prijateljev. Madame Grevolin je mislila imeti velike koristi od izkopavanja. V globini, nekako tri in pol metra, so našli kosti. Že na prvi pogled je bilo videti, da to ne bodo kosti umrlega kralja, ker so bile navadno drobne. Toda gospa Grevolin je dala vseeno kosti preiskati. Dognali so, da so to le otroške kosti. Kopali so dalje. V globini nekako sedem metrov so našli na trdo pečeno plast, katero so razstrelili. Našli so nekaj živalskih kosti in kup črepih rimskih posod. Gospa Grevolin je zmanjkalo denarja. Spet je prosila bogate prijatelje, naj ji pošljejo potrebnih sredstev, da bo lahko kopala naprej. Z veliko potrpežljivostjo so kopali dalje in našli na veliko skalo, ki je zapirala vhod v podzemeljski hodnik. Veselje je bilo

kratko. Ves zaklad je obstojal iz črepih starih posod z grškimi napisi. Gospa Grevolin pa ni izgubila poguma in je izjavila, da ne dá prej miru, dokler v resnici ne najde Atilovega groba.

Mnenje prof. Toralda

Iskalka zaklada gospa Grevolin je že pozabljena. Toda že nekaj tednov je zanimanje za Atilov grob v ospredju. Profesor Toraldo je presenetil svoje rimske tovariše na kongresu za rimske študije s senzacionalno novico, da je grob hunskega kralja Atila v cerkvi v Cosenzi.

Pri popraviljanju starodavne cerkve, so našli lep helenski sarkofag. Različna znamenja govore, da izhaja cerkev iz 5. stoletja. Po mnenju profesorja Toralda, so v sarkofagu kosti kralja Atila. Leta 1574, trdi profesor, so odprli rakev in našli v njej skelet, zavrt v dragoceno rjavo in z zlatom in srebrom tkano oblačilo. V naslednjih stoletjih je najbrž veliko pustolovcev in tatov obiskalo sarkofag. Pod kraljem Friderikom II. so cerkev v Cosenzi popravljali.

Profesorjeva trditev seveda ne izključuje, da je bil Atila takoj po smrti pokopan v globini reke Busento. Potem je Galla Placidia dala najbrž odnesti Atilovo truplo v cerkev iz hvalečnosti, ali pa, ker je bila z Atilo v sorodni zvezi.

Bodočnost bo pokazala, ali ima italijanski zgodovinar prav. Vendar je skrivnost okoli groba hunskega kralja tako velika, da je menda ne bo nikoli nihče mogel razjasniti.

Hollywoodski zvezdniki pravijo:

Dick Powell: Če bom imel kdaj res veliko denarja, potem bom poiskal kaj prijetnejšega, kot je film.

Carole Lombard: V Hollywoodu zabije človek polovico časa s čakanjem na pogodbo, drugo polovico časa pa, da konča pogodbo.

Joan Crawford: Čisto veseno mi je, od katere strani fotografirate moj obraz.

Bette Davis: Poročim se samo z bogatašem, ali pa ostanem vedno sama.

Clark Gable: Spoštujem ženske, ki imajo med svojimi ušesi še kaj drugega, kot lep obraz.

Nekdanji bogataš umrl v — ubožnici

V New Yorku je v neki ubožnici živel kakih petnajst let nekdanji milijonar Walter Cuwison. Pred kratkim so ga našli mrtvega v postelji.

Zadnje čase so tudi v Ameriki divjale silovite nevihte s strelo. Na sliki vidimo 17 krav, ki so iskale pred nevihto zavetja pod drevesom, pa je vanj udarila strela in vse pobila.

Hervy Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Sam si bo pa dobil novo ljubico, majhno, vitko... Da, da še nočijo bodo odpotovali in sicer v spremstvu jezdecov. Prosil bo zanje poveljnika mesta.

Angela je videla, kako mirno sedi v kotu in mu je s prijaznim smehljajem snela vedro. Pogledal jo je s sovražnimi očmi in pljunil vanjo. Zdelo se je, da človek, katerega je zdaj rešila izpod vedra, ni njen mož, marveč tuj, majhen rezgataj človek.

Začela je vihteti roke in bruhalila v glasen jok. Nenadno se je okoli nje zbrala vsa čreda otrok, jokala in razburjena ihtela. Samo Angela ni bilo. Vsi so čutili, da njihov svet razpada...

Ob treh popoldnevih je MacNab vzel Antonia v svoje varstvo in šel z njim k mestnemu poveljniku, da bi tam sprejel dobitke. Njegova ekselencija je v slovesni uniformi imela govor, ki je bil ves v rožicah, zraven je vriskala in po vrazje rjovela množica na cesti.

Vse to je povzročilo, da so Toniju docela odpovedali živci. Samo Bogu, MacNabu in najeti kočiji se je bilo zahaliti, da je z denarjem našel pravo pot domov. Denar so doma takoj zaprli v blagajno. Toni je v trenutku spet izgubil in vzel s seboj znatno vsoto.

Velika Angela je kuhala večerjo, kakor da bi se ne bilo nič zgodilo in kakor da bi ne imela bogatega moža.

Mala Angela je stregla. Antonio je videl, da je jokala. Ko je vzela njegov krožnik, je znal že tako narediti, da ji je stisnil roko. Fides se je zraven smehljala.

Bili so še pri mizi, ko se je pri vratih dvignil strašen hrušč. Silna množica ljudi v popolnem pustnem razpoloženju je z godbo in vriskom pripeljala domov srečnega junaka. Dvanajst kočij je po vrsti pridrdralo na dvorišče, za njimi je korakala častna straža, ki jo je dal mestni poveljnik, ker ni našel boljše poti, da bi zavaroval srečnega. Oboroženi sili se je le s težavo posrečilo, da je zadržala množico.

V prvi kočiji, najrazkošnejši, ki jo je bilo mogoče kupiti v Livornu, je sedel Toni. Pred njim je stal odprt zaboj plemenitega florentinskega vina. Kadil je orjaško cigaro. Njegovo stanje je kazalo izraz nečesa docela razbrzdanega.

Toni je tulil na mistra Bonnyfeathera, ki je stal med Antoniem in med Fides na stopnicah:

61

»Prišel sem po ženo, po otročičke in po svoj denar. In tebe, škotska babura s hudim pogledom, tebe se bom k sreči tudi rešil. Nikar nam ne zavidaj v tej uri!«

Pokrižal se je, potem pa je začel z neznosnimi besedami zahtevati od mistra Bonnyfeathera svoj denar.

Bonnyfeather ga je malce nejevoljno gledal, toda MacNab, ki se je vprav s težavo pripril skozi množico, mu je dejal:

»Kar pustite, naj gre, gospod. Bil je vprav spet pri poveljniku in si je dal dodeliti stražo do Pize.«

Tolpa pa, ki je gledala skozi vrata od zunaj, je menila, da se prerokajo za denar in dvignila vrišč.

MacNab ni čakal nič več kakih nadaljnjih povelj, marveč je privlekel vrečo z denarjem iz blagajne ter jih naložil na kočijo. Fides pa je hkratu pripeljala Angelo z njenim zarodom. Manjši otroci so se drli in držali v rokah razbite igrače. Toni je kričal na nje, naj vržejo tiste reči stran, toda mali Luigi je svojo umazano punčko že tesneje stiskal nase.

Miren glas za Antoniem je dejal:

»Na svidenje, Antonio!«

Presenečeno se je obrnil od bedastega prizora tam spodaj, katerega je gledal od zdej. Pred njim je stala mala Angela.

Angela je odhajala!

Bilo mu je, kakor da ga je zadel mrtvoud in ni mogel spregovoriti besede. Kam gre? Zakaj odhaja?

Čakala je še trenutek, da bi ji kaj povedal, pa ni mogel. Potem se je trudno obrnila od njega in naravnala pisano potomstvo svojih staršev po stopnicah navzdol. Ko so prišli doli, jih je zadnjič poklicala po vrsti in po imenih.

Pri tem nepričakovanem dejanju reda, sredi splošnega nezadržanega prerivanja, je množica tam doli nenadno utihnila, utihnili pa so tudi učenci in pisarji, ki so gledali ta prizor. Kakor na mah so vsi pričujoči prvič začutili, da je v tej komediji tudi žalostna poteza.

Nežni svetli razumni Angelin glas je pel:

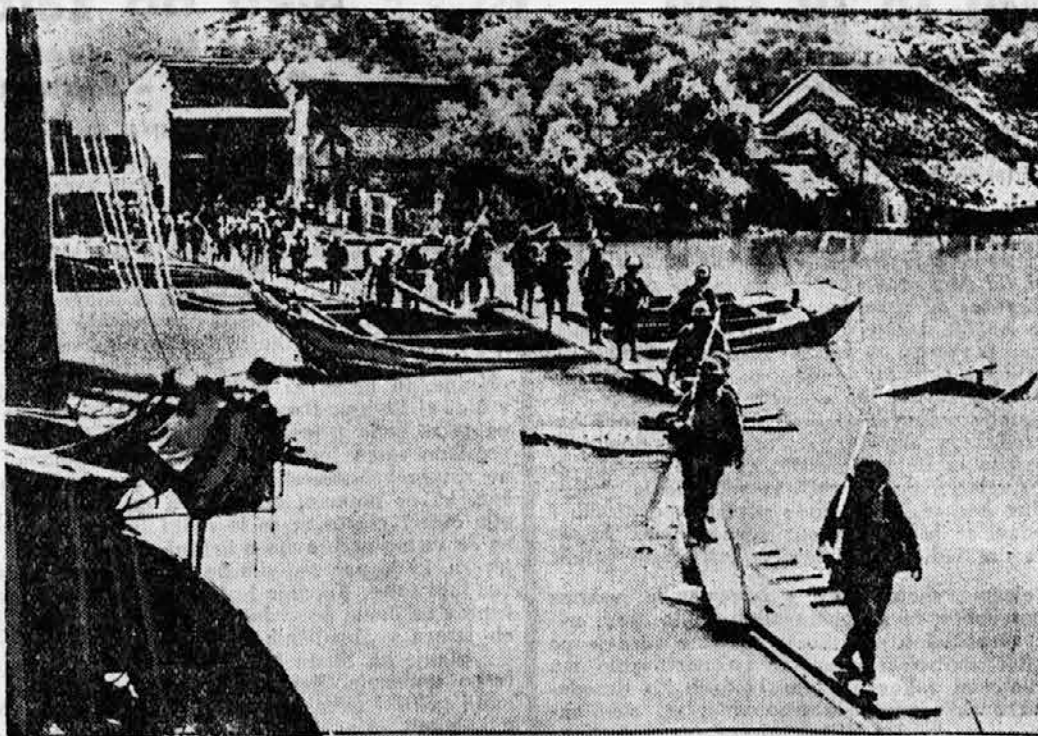
»Arnolfo, Maria, Nicolo, Beatrice, Claudia, Federigo, Pietro, Innocenza, Jacobo, Luigi!«

Antonieve ustnice so kar same govorile za njo. Toda to pot ni udarila na otroko vodo. Kadar je Angela zaklicala katero ime, so tistega otroka naložili na njegovo kočijo. V zadnjo je stopila mala Angela sama in solze so jo polile.

Starši v prvem vozu so bili že v najlepšem prepiru. Toni se je drl ženi v obraz.

»Ne, rečem ti, da ne!«

Nenadno pa je orjakinja začuda spretno stopila še enkrat s kočije in kljub soprogovemu ugovarjanju utjela kozo, ki je v vsej nedolžnosti gledala ves ta prizor. Začel se je hud boj, potem so

Japonci prodirajo proti Hankeu.

Pravljica darila

Prestolonaslednik Irana, Šapkur Mohammed Reza Pahlavi, je zaročen s princem Fauzio, sestro egipškega kralja.

Poroka bo pa šele l. 1940, ko postane prestolonaslednik polnoleten. Dolgo čakanje skušata oba zaročenca skrajšati z različnimi darili. — V Kairo je prispela delegacija iranske vlade pod vodstvom nekega ministra. Delegacija je prinesla pet in dvajset velikih zabojev, polnih dragocenih umetnin za lepo šestnajstletno nevesto. Med temi umetninami so posebno dragoceni brokatni in vezene, izbrani parfumi, tkanine iz kašmirja in muslima najfinije vrste. Najlepši je pač velik biser, ki so ga našli v Perzijskem zalivu. Baje je to največji in najlepši biser na svetu. Pa tudi bodočemu svaku kralja Faruka so poslali prekrasno narilo: sabljo, okrašeno z rubini in safirji in en kilogram v Iranu pridelanega kaviarja.

Hitrost teniške žoge

Kako hitro gre teniška žoga, smo že lahko opazili, če smo sami igrali tenis, ali če smo gledali velike tekme mednarodnih igralcev. Kakšna je hitrost teniške žoge, ko jo udari tak svetovni igralec? Koliko kilometrov bi naredila žoga, če bi z isto hitrostjo hitela ves čas? Odgovor nas kar iznenadi. S pomočjo aparatur so ugotovili, da dajo svetovni mojstri svojim žogam hitrost 67 m v sekundi. Če to zračunamo za eno uro, dobimo 240 km. To je samo srednja hitrost. Posamezni igralci dajo svojim žogam še večjo. Če bi bile te žoge nekoliko bolj trde in težke, bi imele že skoraj približno hitrost kakor kroglo nekdanjih topov, ki so letele samo nekoliko hitreje.

Rooseveltove sanje so stale državo 10 milijonov dolarjev

Iz Washingtona poročajo časopisi po Združenih državah, da je predsednik Roosevelt sanjal zelo čudne sanje. Stal je ob oknu Bele hiše in opazil letalo, kako je strmoglavilo navpično na washingtonsko letališče. Ko se je zjutraj prebudil, je poklical voditelje strank v kongresu k sebi na posvetovanje. Pripovedoval jim je in jih nagovarjal, da bi pristali na njegov predlog o povečanju letališča, ker je dosedanje premajhno in precej zanemarljivo. Kongres je brez ugovora odobril kredit 10 milijonov dolarjev. Tako je bila do sedaj izdana največja vsota za ureditev enega ameriških letališč. Ta vsota pa res ni majhna: 430 milijonov dolarjev.

Zahtevajte povsod naš list!

Letošnji jesenski velesejem

Polovico potnih stroškov si prihrani, kdor potuje v prvi polovici meseca septembra v Ljubljano. Dne 1. septembra prične ljubljanski jesenski velesejem, ki traja do 12. septembra. Kdor si velesejem ogleda, ima brezplačen povratek. Na odhodni postaji morate kupiti poleg cele vožne karte do Ljubljane še rumeno železniško izkaznico, ki s tane 2 din. V Ljubljani na velesejnski blagajni se bodo izdajala potrdila o obisku velesejma, nakar velja vsakemu stara vozna karta in pa železniška izkaznica za brezplačno vožnjo na tisto postajo, s katere je odpotoval. Ta olajšava velja za potovanje v Ljubljano od 27. avgusta do 12. septembra, za povratek pa od 1. do 17. septembra.

V jeseni bo na velesejmu spet veliko nagradno žrebanje. Zvečer spomladansko brezplačno nagradno žrebanje na velesejmu je zbudilo obilo zanimanja. Zato se je velesejmska uprava odločila, da pripravi tudi obiskovalcem jesenskega velesejma od 1.—12. septembra nagradno žrebanje z bogatimi darili. Vsak obiskovalec velesejma, izvenemši oni s permanentno ljubljansko legitimacijo, je brezplačno deležen žrebanja. Odrta naj samo kupon od vstopnice, napiše nanj svoje ime in ga vrže v pripravljeno zapečateno žaro. Ob navzočnosti notarja g. dr. Krevla bo 12. septembra popoldne na sejmšču javno žrebanje. Darila so bogata in tudi številna: motorno kolo (Vok, Ljubljana), 5 evni radio-aparat Super Ingeln (Tehnik Banjal, Ljubljana), pogerzljiv šivalni stroj (Vok), 30 prvovrstnih damskih in moških koles (Tribuna, Rebolj in drug, Splošna trgovska družba, H. Suttner, Vok). Vsekakor prijetno presenečenje obiskovalcem jesenskega velesejma, ki bo bogato založen z zanimivim razstavnim gradivom.

Programi Radio Ljubljana

Petek, 26. avgusta: 12 Iz naših krajev (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Opoldanski koncert Radij. orkestra — 14 Napovedi — 15 Napovedi, poročila — 15.30 Nac. ura; Bela Krajina, geografsko-kulturni pregled (Rudolf Dostal, Ljublj.) — 15.30 Zanimivosti (M. Javornik) — 16 Plošče — 16.10 Ženska ura: Konserviranje sadja, zelenjave itd. (ga. Simončič) — 16.30 Operni napisi. Sodelujejo: gg. Janko Vekoslav, Franz Jean in Rad. orkester — 22 Napovedi, poročila — 22.30 Angleške plošče.

Drugi programi

Petek, 26. avg.: Beograd: 20 Zagreb, 21 Vok. konc. (Gjurgjenac), 21.30 Zab. konc. — Zagreb: 20 Celo, 20.30 Orenskega in Musorskega skladbe, 21.30 Ork. konc., 22.30 Ples. gl. — Praga: 19.55 Dvorakov oratorij »Sveta Ljudmila«, 22.30 Sukov godalni kvartet — Pariz: 19.30 Zab. konc., 22 Simf. konc. — Sofija: 19.30 Wagnerjeva opera »Evoli morar« — Budimpešta: 20 Ples. konc., 22 Jazz, 22.45 Plošče — Trst-Milano: 21.30 Simf. konc. (iz Maksimljevo baziliko) — Rim-Bar: 21 Ork. konc. — Dunaj: 19 Nar. posmi 20.10 Opereta »Monika«, 22.40 Zab. in ples. gl. 24 Nočni konc. — Königsberg-Hamburg-Köln: 20.10 Ples. več. — Frankfurt-Monakov: 20.15 Španska madžarski konc. — Bern-Münster: 19 Wagnerjeva opera »Tannhäuser« — Strasbourg: 20.30 Opera.

žival potegnili v voz in vrata zaloputnili. Kozja glava se je prikazala poleg Tonija v oknu kočije in procesija, kakršne Livorno ne bo kmalu pozabil, se je spustila v tek.

Iz prvega voza, v katerega je sedla gorasta ženska s plameničimi lasmi, in iz okna, iz katerega je zijala meketajoča koza, je nekak obsedenec metal med ljudstvo zlatnike. Debeluhinja se ni drznila ustavljati ga. Toda vsak izgubljeni zlatnik jo je napolnil z novim obupom, da je na glas vzdihovala.

Med tem in takim opravilom je kočija nazadnje zapeljala skozi pizanska vrata in izginila zunaj v temo.

Na dvorišču Bonnyfeatherove hiše pa je sedel Antonio sam na temnih stopnicah in stiskal glavo z rokami. Ze več kakor uro je sedel tako.

Zdaj je vse utihnilo. Hrušč človeške gneče je bil že kdaj onemel. Fant je komaj še kaj razumel.

Odkod je prihajal ta tesnobni suhi obup, ki mu je zavezoval dih? Prvič v življenju mu je dušo predrila puščica.

Angela je odšla...

Planil je pokonci in slepo tipal po stopnicah navzgor. V kuhinji je gorela luč.

Iz stare navade mu je srce začelo pri tem pogledu močno utripati: druge čase je bila tam Angela.

Pogledal je v kuhinjo: tam je bila Fides, ki je na ognjišču nekaj grela. Po vsem prostoru je vladal strašen nered. Med razbito posodo, zavrženimi oblekami in ostanki jedi je Fides mirno hodila sem in tja, skoraj malce zmagovito. Zerjavica je v pričakovanju gledala vanjo s svojimi malimi rdečimi očmi.

Tedaj je planil v hišo in se vrnil na posteljo.

TRETJA KNJIGA

Dvajseto poglavje.

Jabolka in pepel.

Bila je topla noč. Bleda progla mesečine je udarjala skozi Antonievo okno, padala čez vznožje njegove postelje in se razprševala na steni.

Fant je ležal v temi z široko odprtimi očmi. Zdaj pa zdaj je po njegovi sobi odmeval še glasen vzklid od zunaj, kadar je kdo iz razhajajoč se množice prišel po cesti. Ti klci so bili vse redkejši. Nazadnje si ob njih človek že ni več predstavljal nikogar. Mešali so se s splošnim, enoličnim in globokim mestnim mrmanjem v enakomerno zvenenje, kakor da se je ljudem nazadnje izpolnilo vse, kar so si želeli pri soju polnega meseca, medtem ko je drevje še dvomljivo vzdihovalo.